

ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਜਗਤ ਦਾ ਵਤੀਰਾ

ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮਨ ਪਰਚਾਵੇ ਦਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਦ ਤਕ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਦੁਖ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਚਲਚਿਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਹੀ ਨਦੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸਿਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਮਸਖ਼ਰਾ, ਡਰਾਈਵਰ ਜਾਂ ਹੀਰੋ ਦੇ ਚਮਚਿਆਂ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵਧ ਫੌਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਪਤਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੀਰੋ ਸਾਬਤ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਦੇ ਹੀਰੋ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਦਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਿਖ ਹੀ ਵਸਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਫ਼ਿਲਮੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ। ਸਿਖ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਕਦੇ ਵੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਬੇਤੱਕੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਖ ਵਿਰੋਧੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਕਹਿਣਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦਸਣਾ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭੁਲੜ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਲਿਖਣਾ ਆਦਿ ਗਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ

ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਿਖੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਟਣਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਹੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹਨ। ੫੪੦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਲੋਕਸਭਾ ਵਿਚ ੧੦-੧੫ ਸਿਖ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਿਖ ਰਾਜ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਿਆਣਦੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਰਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੀ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ, ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਸਿੰਘ ਇੰਜ ਕਿੰਗ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਖ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਨਾਂ ਸਿੰਘ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦੋਬਦੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਦਿਤੀ ਹੈ:

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ ॥

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ ਮੋ ਮਹਿ ਤਾਸ ਮਹਿ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ ॥

ਫਿਰ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੰਘ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਾਚੀਏ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਵੀ, ਕਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ, ਸਿਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਬਾਣੇ ਸਮੇਤ, ਸਿਖੀ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਤਾਂ ਕਬੂਲ ਲਈ ਪਰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਸਨ ਉਸਨੂੰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਕਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਵੀ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਹ ਭੁਲ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਖੀ

ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ ਚਾਹੇ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ। ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਰਹਿਤ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਦਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਨਿਸ਼ਾਨਿ ਸਿਖੀ ਈਂ ਪੰਜ ਹਰਫਿ ਕਾਫ਼। ਹਰਗਿਜ਼ ਨ ਬਾਸ਼ਦ ਈਂ ਪੰਜ ਮੁਆਫ਼
ਕੜਾ ਕਾਰਦੋ ਕਛ ਕੰਘਾ ਬਿਦਾਂ। ਬਿਲਾ ਕੇਸ ਹੇਚ 'ਅਸਤ ਜੁਮਲਾ ਨਿਸ਼ਾਂ।'

ਇਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਗੈਂਗ ਦੇ ਚੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੀਰੋ ਨੇ ਚੁਕਿਆ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਦਿਖਾਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਸਾਫ਼ ਹੀ ਫ਼ਰੈਂਚ ਕੱਟ ਦਾੜੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਹੀਰੋ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ, ਪਰਉਪਕਾਰ, ਬੁਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੁਰਿਆਈ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਾਂ ਛੱਡਣੀ ਆਦਿ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸੂਰਤ ਠੀਕ ਨਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਕਰਕੇ ਸਿਖ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਿੰਘ ਇੰਨੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਦੁਮਾਲੇ ਸਜਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੀਰੋ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਮਸਖਰਾਨਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਿਖ ਅਜਿਹੀ ਪੱਗ ਜਾਂ ਦਸਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਜਾਉਂਦੇ। ਹੀਰੋ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੀਰੋ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਗੁਣ ਦਿਖਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਜਦ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਬਾਣਾ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖ ਜਗਤ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਜ ਦੀ ਲੋੜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਸਿਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਿਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਨਹੀਂ।

ਪੂਰਾ ਫਿਲਮੀ ਜਗਤ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਚਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਤੋੜ ਭੰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਕਬੂਤਰ ਵਾਂਗ ਅਖਾਂ ਮੀਚੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੀਅਤਾਂ ਹੀ ਮਾੜੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਹਲ

ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੀ ਕਿਉਂ
ਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇ, ਪਰ ਤਕੜੇ ਹਥ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਫਿਲਮੀ ਜਗਤ ਨੇ ਸਬੁਧੀ ਨਹੀਂ
ਲੈਣੀ।